

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ СУЧАСНОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Автором здійснено огляд сучасних військово-політичних конфліктів з проблематики причин виникнення конфліктів та використовуваних для цього засобів. Автор узагальнив та описав головні воєнно-політичні конфлікти, сторони та причини їх виникнення.

Ключові слова: війна, військово-політичний конфлікт, інформаційна війна, тероризм.

Abstract

The author carried out a review of modern political-military conflict on the issue of the causes of conflict and the funds used for this purpose. The author summarized and described the main military and political conflicts, the parties and their causes.

Keywords: war, military and political conflicts, information warfare, terrorism.

Вступ. На початку XXI ст. кількість локальних конфліктів, терористичних актів, незважаючи на вплив міжнародних організацій, не зменшується. Вже у конфліктах не беруть участь великі армії, що призводить до завоювань великих територій. Конфлікти проводяться силами найманців, контрактними арміями держав, терористами.

Небезпечний характер воєнних конфліктів на сучасному етапі потребує їх більш глибокого вивчення. В сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії, при висвітленні проблеми воєнно-політичних конфліктів, поки немає єдиної наукової концепції виникнення, розвитку, типології та їх визначення. В працях дослідників подаються різні погляди на визначення та тлумачення воєнних конфліктів [1]. Крапку над "і" не ставлять і воєнні доктрини держав. Д. Даллес один із різновидів таких конфліктів сформулював як "балансування на грані війни". Р. Лебоу обґрунтовує тип конфлікту "виправдання ворожості", який характерний провокаційною діяльністю проти потенційного противника, висуненням заздалегідь неприйнятних вимог [2].

Для того, щоб більш чітко визначити сутність військово-політичних конфліктів, треба, насамперед, виявити такі ознаки військового конфлікту, які дозволили б відрізнити його, з одного боку, від війни, а з іншого — від інших за своїм характером військових акцій. Військовий конфлікт — це будь-які військові сутички, в тому числі і світові війни. Крім цього, ми вживаємо це поняття «військовий конфлікт» по відношенню до таких військовим колізій, які володіють деякими особливими рисами. До них можна віднести наступні:

- це боротьба з використанням засобів воєнного насильства як з одного, так і з іншого боку;
- локалізований географічно масштаб ведення бойових дій;
- обмежене використання сил і засобів воєнного насильства;
- відносна керованість процесу розвитку конфліктних відносин між учасниками цього протистояння;
- відносна обмеженість приватних, регіонально-ситуативних цілей, які переслідують в суперечці і т. д.

Аналізуючи військово-політичні конфлікти, важливо визначити чітку межу між військовим конфліктом і різними односторонніми військовими акціями. Під терміном «одностороння військова акція» зазвичай розуміються такі явища, як окупація, інтервенція, військовий шантаж та ін. Але військово-політичні конфлікти мають конкретні ознаки. Так як військовий конфлікт передбачає активні дії з боку обох учасників спору. У тому випадку, якщо сила, що використовується одним з учасників зіткнення, не зустрічає військово-силової протидії з боку іншого її учасника, то немає і самого військового конфлікту, а є одностороння військова акція.

Для успішного вирішення військово-політичних конфліктів перш за все необхідно визначитися з виниклою ситуацією. Чи має місце загроза миру, порушення миру або акт агресії. Саме кваліфікація ситуації зумовлює застосування відповідних заходів. Для того щоб в рамках ООН провести операції з підтримки миру із залученням військового персоналу, необхідна наявність певних умов, як то: згода сторін, що беруть участь в конфлікті, мандат операції і керівництво Ради Безпеки (командування і контроль при цьому покладаються на Генерального Секретаря ООН) обмеження використання військової сили і, що особливо важливо, - дотримання неупередженості та нейтральності. Внутрішньодержавні конфлікти можуть переростати в міжнародні в разі, коли треті держави самі шукають конфлікту з опозицією і допомагають з метою прямого або непрямого втручання [3].

Основними воєнними конфліктами на даний момент є: військовий конфлікт в Сирії, військовий конфлікт на сході України, війна в Афганістані, воєнізовані сутички в Судані, воєнний конфлікт в Ємені, в Лівані, діяльність терористів в Судані, конфлікт в дельті Нігера.

Військовий конфлікт в Сирії продовжується з 2011 року. Він входить в категорію так званих "воєн проти тероризму". В себе він встиг затягнути сили НАТО, Росії, Ірану, сирійської опозиції, війська Башара Асада, терористів. Військовий конфлікт в Сирії можна розділити на кілька фронтів: воєнні дії сил НАТО проти сил Ісламської держави, воєнні дії коаліції Росія-Іран, воєнні дії між військами Асада та сирійської опозицією. Сили НАТО здебільшого використовують повітряні сили. Росія використовує сили найманців, повітряні бомбардування. В основному пішохідні сили – це сили терористів Ісламської держави, сирійської опозиції та армія, що підтримує чинного керівника Сирії Башара Асада.

Військовий конфлікт на сході України продовжується з 2014 року. В ньому беруть участь сили Збройних сил України, добровольчих батальйонів, українські та російські націоналісти. З сторони Росії є факти перебування російських регулярних військ, найманих банд-формувань, російських націоналістів. Конфлікт призвів до знищення економіки Донбасу, занепаду промисловості та рівня життя громадян, виїзду та міграції громадян. Особливістю воєнного конфлікту є невикористання повітряних сил та закриття повітряного простору після кількох терористичних актів, основним з яких було збиття пасажирського літака малайзійської авіакомпанії. Незважаючи на дії міжнародних організацій, таких як ОБСЄ, конфлікт продовжується та має риси такого, що буде тривати довгий час.

Війна в Афганістані продовжується з 2015 року. Новим виток подій пов'язаний з виводом сил НАТО з Афганістану, внаслідок чого відбулось підвищення активності діяльності бойовиків, в основному сил Талібану та Ісламської держави.

Воєнний конфлікт в Ємені продовжується з 2014 року. Розпочався як конфлікт між військами керівництва країни та прихильників шіїзму. Також потім до воєнних дій приєдналися сили Ісламської держави та Аль-Каїди. З країни втекли її керівники (президент, кабінет міністрів). Воєнні дії тривають з перемінним успіхом, новий виток протистояння пов'язаний з поверненням до Ємену її колишніх керівників заради відновлення своєї влади.

Конфлікт в Лівані продовжується з 2011 року та пов'язаний з подіями Арабської весни та воєнних дій в Сирії. Сторонами конфлікту є армія Лівану та терористи Ісламської держави і "Аль-Каїди".

Воєнні конфлікти сучасності виникають не тільки з причин етнічних (в Судані) чи релігійних (Ємен), а і з економічних. Представником даного типу є воєнний конфлікт в дельті Нігеру. Проблематика конфлікту – великі запаси нафти в регіоні. Конфлікт розгортається між силами нафтових компаній та етнічними угрупованнями, які проти діяльності даних компаній.

З метою залагодити конфлікт роблять захищені кордони за рахунок споруд, як афгано-пакистанський бар'єр, що був створений з метою зменшення міграції терористів та контрабандистів між країнами. Також можна привести приклад стіни між Ізраїлем та Палестиною.

Сучасні воєнні сили мають набагато ширший спектр діяльності та можливі засоби, ніж раніше. Сучасні засоби зв'язку дозволяють проявляти більш високу мобільність воєнних сил. Армії вже мають вигляд не суцільних блоків, а невеликих підрозділів, що краще орієнтуються на місцевості та мають можливості маневрування. М. ван Кревельд і інші військові фахівці вважають, що регулярні збройні сили часто просто «безсилі» в сучасних збройних конфліктах [4; 5].

Терористичні організації мають бюджети країн і можуть проводити розробки в воєнній сфері та закупівлі армійської техніки. Як приклад Ісламська держава продає нафту з родовищ. Є більш широкі засоби до агітації та захоплення у свої ряди нових членів. Для цієї цілі використовують психотропні наркотичні засоби, психологічні техніки, сервіси потокового відео та телеканали. Вони отримали

змогу залучати до себе нових учасників зі всього світу, незалежно від раси чи національності. Певні кризові явища капіталістичних країн, безробіття, суспільство споживання, пропонування відчутти екстрим та використати свою агресію можуть використовуватись в даних техніках агітації.

Окремим засобом ведення війни є інформація. Супротивні сторони створюють програми для дезінформації та демотивації ворога, провокують агресивність. Сторони конфлікту створюють мотивуючі патріотичні відео для того, щоб залучити більшу кількість добровольців у свої ряди. В умовах сучасного глобалізованого суспільства важливу роль в справі мобілізації населення на активні дії належить електронним засобам масової інформації - перш за все телебачення і радіо. Мері Калдор попереджає, що ефект їх впливу на населення, особливо в сільській місцевості, не можна недооцінювати. На відміну від «опосередкованого впливу» друкованих засобів інформації і пропаганди, радіо і телебачення впливають на свідомість безпосередньо. Радіо і телебачення знаходяться зазвичай під державним контролем, проте недержавні сили і структури можуть вдаватися до аналогічних засобів у формі супутникового теле- і радіомовлення [6; 7]. Набуває поширення інформаційна війна зі спецзагонами хакерів, що можуть зламувати сайти та бази даних.

Проблемами майбутнього є те, що тероризм стає все більш мобільним і його діяльність буде все важче контролювати [8]. Кількість терористичних актів в країнах-учасниках конфліктів буде все збільшуватися, а їх причини будуть існувати вічно (через релігійні, етнічні, економічні причини). Прикладом можуть служити терористичні акти в Парижі та Буркіна-Фасо.

Проблемою сучасних воєнних конфліктів є міграція населення. Конфлікт в Сирії призвів до міграційної кризи в Європі. Даних мігрантів держави повинні забезпечити роботою та житлом для зменшення кількості злочинів.

Таким чином, військово-політичні конфлікти сучасності стосуються великої кількості країн. З прогресом підвищується мобільність військ та технічна оснащеність армії, спектр використовуваної зброї. Прихильники певної сторони конфлікту можуть чинити терористичні акти та легко пересуватися за допомогою сучасних видів транспорту. Причинами конфліктів будуть служити джерела сировини, родовища, підприємства, релігія, етнічна сфера, незадоволення владою. "Гарячими точками" залишаться Близький Схід, північ Африки, Месопотамія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бадах Ю. Причини виникнення та класифікація воєнних конфліктів / Юрій Бадах // Воєнна історія. – 2003. – № 3–4. – С. 105–109.
2. Ярош О.Б. Загальна теорія політики: навч. посібник / О. Б. Ярош. – Луцьк: РВВ "Вежа", 2005. – 240 с.
3. Быкова Е.В. Военно-политические конфликты современности и возможные пути их правового разрешения / Е. В. Быкова // Военно-юридический журнал. - М.: Юрист, 2011, № 2. - С. 13-18.
4. Рябоконеv С. А. Вооруженные конфликты современности: специфика и особенности / А. С. Рябоконеv. – М.: РАЕ, 2015. – 23 с.
5. Попов И. М. О долгосрочных характеристиках войн и вооруженных конфликтов / И. М. Попов. – Москва: МГИМО, 2012. – 82 с.
6. Военно-политические конфликты. Режим доступу: <http://center-yf.ru/data/stat/Voenno-politicheskie-konflikty.php>
7. Рибак М.І., Бадах Ю.Г. Воєнне мистецтво в локальних війнах після Другої світової війни. - К.: НАОУ, 2000. - 137 с.
8. Годлевська В.Ю. Проблема баскського тероризму в роки правління Іспанської соціалістичної робітничої партії (1982–1996 рр.): історіографія проблеми / В.Ю. Годлевська // «Пріоритетні напрями вирішення актуальних проблем суспільних наук»: збірник тез наукових робіт міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 жовтня 2015 року. – Одеса, Причорно-морський центр досліджень проблем суспільства, 2015. – С. 13–17.

Білик Максим Сергійович, студент групи 1АТ-14мс, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mysegagames@gmail.com

Науковий керівник: **Годлевська Валентина Юрївна**, доктор історичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: maolpava@yandex.ru

Bilyk Maxim — student, Faculty for Machine Building and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail : mysegagames@gmail.com

Supervisor: *Godlevska Valentina* — doctor of historical Sciences, Professor, Department of political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail : maolpava@yandex.ru